

Menntamálaráðuneytið
Sólvhólsögötu 4
101 Reykjavík

Reykjavík 28. maí 2021

Umsögn um endurskoðun aðalnámsskrár grunnskóla. Mál nr. 113/2021

Kafli 7 - Nám og kennsla

Tillögur að nýjum undirköflum menningafærni, móttöku og fjöltyngi.

Í grein 7.12 - Menningarfærni

Þar segir: „Samkvæmt sáttmálanum skulu öll börn njóta sömu réttinda án tillits til kynþáttar, litarháttar, kynferðis, tungu, trúar, stjórnmálaskoðana, ætternis, fötlunar, félagslegrar stöðu eða annarra aðstæðna þeirra eða stöðu eða athafna foreldra þeirra“.

ADHD samtökin og Sjónarhóll ráðgjafamiðstöð vilja ítreka að í ofangreindri upptalningu er nauðsynlegt að tiltaka einnig börn með raskanir en stór hópur þeirra glímur við ósýnilega fötlun. Sökum þess að þessar raskanir/fatlanir eru gjarnan dultar öðrum, eiga þessi börn á hættu að njóta ekki þjónustu né fá nám við hæfi.

7.13 - Móttaka nemenda með fjölbreyttan tungumála-og menningarbakgrunn

Þar segir: „Skólum ber samkvæmt 16. gr. laga um grunnskóla að fylgja móttökuáætlun, sinni eigin eða sveitarfélagsins, sem byggir á bakgrunni nemenda, tungumálafærni, fyrri skólagöngu, hæfni á ýmsum námsviðum, s.s. læsi og talnaskilningi og félagslegum styrkleikum. Leggja skal fyrir stöðumat á þessum þáttum á sterkasta tungumáli nemandans. Í móttökuviðtali skal lögð áhersla á heildræna móttöku nemenda og foreldra. Þar gefst foreldrum tækifæri til að upplýsa skólann um þarfir, menningu og stöðu nemandans“.

Hér má skýra orðalagið betur. Heppilegar er að breyta orðfærinu úr „félagslegum styrkleikum“ í félagslega stöðu þar sem það gefur auga leið að séu til staðar félagslegir styrkleikar finnast einnig veikleikar. Í því tilfelli er heppilegra að nota orðið félagsleg staða.

Nauðsynlegt er að fram komi í móttökuviðtali upplýsingar um þarfir, menningu og félagslega stöðu nemandans. Hér þarf sérstaklega að gæta þess að skoða einnig vísbendingar um raskanir þar sem stór hópur barna með ADHD fær ekki þjónustu við hæfi. Borið hefur á því að foreldrar frá öðrum menningarsvæðum hafi búið við mikla fordóma og geta þar af leiðandi verið hikandi við að sækja viðeigandi þjónustu fyrir börn sín. Mikilvægt er að fylgja þessum nemendum vel eftir komi í ljós vísbendingar um leyndar raskanir eða fatlanir.

Einnig segir: „Mikilvægt er að foreldrar með fjölbreyttan menningar- og tungumálabakgrunn fái góða kynningu á skólanum og íslensku skólakerfi, t.d. væntingar um samstarf heimilis og skóla. Foreldrar skulu fá greinargóðar upplýsingar um námstöðu barna sinna, framfarir og stuðning sem þeim er veittur. Einnig ber skólanum að fræða foreldra um kosti þess að halda við og rækta móðurmál barnanna. Þeir skulu upplýstir um leiðir sem þeir geta sjálfir farið til að styðja við nám barna sinna, lögum samkvæmt. Einnig fái þeir upplýsingar um rétt á túlkþjónustu sem leið til að tryggja að allar upplýsingar skili sér milli skóla og heimilis“.

ADHD samtökin og Sjónarhóll ráðgjafamiðstöð fagna þessum viðbótum og því góða samstarfi sem vonandi hlýst af auknu gagnsæi og teymisvinnu milli heimilis og skóla.

7.14 – Fjöltyngi

Þar segir: „Skólar og frístundaheimili skulu móta sér tungumálastefnu sem leiðarljós fyrir starfsfólk og nemendur í daglegu starfi og samskiptum“.

Hér má ekki gleyma íprótta- og tómstundastarfi sem iðulega eru samofin grunnskólanum en nauðsynlegt er að tryggja samfellu í lífi fjöltýngdra barna með raskanir og/eða fatlanir.

Aðalnámsskrá grunnskóla, drög að breytingum á kafla 19.3 Íslenska sem annað tungumál

Þar segir: „Hópur nemenda sem stundar nám í íslenskum skólum og lærir íslensku sem annað tungumál er fjölbreyttur. Ýmislegt getur haft áhrif á íslenskunámið sem nauðsynlegt er að taka mið af: Bakgrunnur hópsins er ólíkur, móðurmál eru mismunandi og reynsla af fyrri skólagöngu mismikil. Menningarbakgrunnur nemendanna er fjölbreyttur og hver einstaklingur hefur sinn sérstaka persónuleika, áhugasvið, þekkingu og námsgetu. Aðrir þættir sem geta skipt máli eru tilfinningaleg líðan, stuðningur heimilis, væntingar, áhugahvöt og hversu mikið nemandi leggur sig fram“.

Í þessum lið eru nefndir þættir sem áhrif geta haft á íslenskunám. Hér gleymist að telja upp fatlanir, raskanir og/eða aðrar sérþarfir sem vissulega geta verið hamlandi þáttur. Þar af leiðandi telja undirrituð samtök að orðfærið „hversu mikið nemandi leggur sig fram“ sé villandi þar sem námsmatið skal vera fjölbreytt og taka mið af stöðu barnsins hverju sinni.

Einnig segir: „Mikilvægt er að foreldrar séu reglulega upplýstir um stöðu og framfarir barna sinna og þarfir þeirra fyrir stuðning við námið. Hér er átt við bæði þann stuðning sem skólinn veitir og þann stuðning sem foreldrar geta veitt börnum sínum við námið og félagslega virkni þeirra. Einnig er mikilvægt að foreldrar fái tækifæri til að upplýsa skólann um þarfir, menningu og stöðu barnsins“.

Hér þarf að huga að því að tryggð verði aðkoma þverfaglegs teymis í því skyni að hámarka þann stuðning sem barnið nýtur.

Að auki er kemur fram: „Við lok grunnskóla skal gefa nemendum lokaekinn í Íslensku sem öðru tungumáli ef þeir hafa fylgt viðmiðum um hæfni samkvæmt hæfnirömmum íslensku sem annars tungumáls allt til loka grunnskóla. Á því mati skal áframhaldandi nám byggja. Þó ber að hafa í huga að nemendur þurfa markvissa kennslu og stuðning þegar þeir byrja að fylgja aldurstengdum viðmiðum í íslensku“.

Neðangreind samtök vilja benda á að í stað þess að nota orðfærið „gefa nemendum lokaeinkunn“ væri réttara að meta skuli stöðu nemenda til lokaeinkunnar. Reynslan hefur sýnt að nemendur með fatlanir/raskanir upplifa vanlíðan vegna hæfnisskilyrða sem þeir eru ekki færir um að uppfylla og óraunhæf markmið geta skapað kvíða og þunglyndi.

Elín H. Hinriksdóttir

Elín H. Hinriksdóttir sérfræðingur
ADHD samtökunum

Árdís Rut Einarsdóttir

Árdís Rut Einarsdóttir verkefnastjóri fræðslumála
ADHD samtökunum

Inga Aronsdóttir

Inga Aronsdóttir ráðgjafi
Sjónarhóls ráðgjafamiðstöðvar

Lára G. Magnúsdóttir

Lára Guðrún Magnúsdóttir foreldraráðgjafi
Sjónarhóls ráðgjafamiðstöðvar